

Examen VMBO-GL en TL
2021

tijdvak 3
dinsdag 6 juli
9.00 - 11.00 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 35 vragen en een schrijfopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 50 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1 Durf te roddelen!

- 1p 1 Op welke **drie** manieren wordt deze tekst in alinea's 1 en 2 ingeleid?
Noteer de nummers van deze manieren in de uitwerkbijlage.
- 1 door alvast een conclusie over het onderwerp te trekken
 - 2 door de aanleiding voor het schrijven over dit onderwerp weer te geven
 - 3 door een probleem bij het onderwerp te benoemen
 - 4 door een samenvatting van de tekst te geven
 - 5 door een voorbeeld bij het onderwerp te geven
 - 6 door een vraag over het onderwerp te stellen
- 1p 2 Wat wordt in alinea's 3, 4 en 5 behandeld?
Deze alinea's gaan alle over
- A de positieve en negatieve kanten van roddelen.
 - B de sociale functie van roddelen.
 - C Feddes' onderzoek naar roddelen.
 - D het verschil tussen pesten en roddelen.
- 1p 3 Waarom is roddelen minder negatief dan pesten volgens Feddes?
Citeer de zin uit alinea 4 of alinea 5 die het best het antwoord op deze vraag weergeeft.
- 1p 4 Welk verband is er vooral tussen alinea 5 en alinea 6?
- A Alinea 5 en 6 vormen een opsomming.
 - B Alinea 5 en 6 vormen een vergelijking.
 - C Alinea 6 geeft een conclusie bij alinea 5.
 - D Alinea 6 geeft een voorbeeld bij alinea 5.
- 1p 5 Welke functie heeft alinea 7?
Alinea 7 geeft een
- A oorzaak van roddelend gedrag op de werkvloer.
 - B opsomming van redenen om met elkaar te roddelen.
 - C stelling over het nut van contact met collega's.
 - D toelichting bij het belang van informele verhoudingen.
- 1p 6 In de tekst spreekt Feddes over "informele verhoudingen" (regels 89-90).
In de uitwerkbijlage staat een tabel met verhoudingen tussen personen.
→ Welke verhoudingen zouden volgens de tekst informeel zijn? Kruis de juiste antwoorden aan in de uitwerkbijlage.
- 1p 7 Welke **twee** functies heeft roddelen volgens Feddes?
Baseer je antwoord op alinea 4 tot en met alinea 8 en schrijf deze functies op in de uitwerkbijlage.

- 1p 8 Citeer uit alinea 9 het zinsgedeelte waarin staat waarom kritiek ontvangen ook leerzaam is.
- 1p 9 Alinea 9 vormt het slot van deze tekst.
Wat gebeurt er vooral in deze alinea?
- A Er wordt advies gegeven over hoe je het best kunt omgaan met je onderbuikgevoelens.
 - B Er wordt een conclusie getrokken over mensen die kritisch kijken naar roddelen.
 - C Er wordt een samenvatting gegeven van verschillende verklaringen voor roddelen.
 - D Er wordt nieuwe informatie gegeven die een positief effect van roddelen benadrukt.
- 1p 10 Wat is het hoofdonderwerp van deze tekst?
- A de verklaringen voor roddelgedrag
 - B de verschillen tussen pesten en roddelen
 - C het kwaadwillende karakter van roddelen
 - D het roddelgedrag van verschillende groepen
- 1p 11 Met welk doel lijkt deze tekst vooral geschreven te zijn?
De tekst geeft vooral
- A een aansporing om het taboe op roddelen te doorbreken.
 - B een aansporing om wat vaker te roddelen.
 - C informatie over de negatieve gevolgen van roddelen.
 - D informatie over het nut van roddelen.

Tekst 2 Mobiel dieet

- 1p 12 Een tekst kan op verschillende manieren worden ingeleid.
bijvoorbeeld door
- 1 de aanleiding voor het schrijven van de tekst te noemen
 - 2 een samenvatting van de tekst te geven
 - 3 het centrale probleem van de tekst te benoemen
 - 4 voorbeelden te geven bij het onderwerp van de tekst
- Welke **twee** manieren gebruikt de schrijver in alinea 1 om de tekst in te leiden? Noteer de juiste nummers in de uitwerkbijlage.
- 1p 13 Welk verband is er tussen alinea 2 en alinea 3?
- A Alinea 3 geeft een tegenstelling bij de informatie uit alinea 2.
 - B Alinea 3 geeft een uitleg bij de informatie uit alinea 2.
 - C Alinea 3 vormt samen met alinea 2 een opsomming.
 - D Alinea 3 vormt samen met alinea 2 een vergelijking.

- 1p **14** In alinea 3 staan de volgende drie zinnen:
- 1 “Er komen allerlei apps en gadgets uit die toegang tot apps en telefoon blokkeren.”
 - 2 “Internetwinkels als Amazon en Bol.com bieden een hele selectie van doosjes en hoesjes die werken als een zogeheten kooi van Faraday: er komt geen signaaltje doorheen.”
 - 3 “Er zijn varianten met tijdsloten, zodat mensen zichzelf letterlijk kunnen afsluiten van de smartphone.”
- Je moet een samenvatting maken van de tekst. Welke zin(nen) moet je dan in de samenvatting opnemen? Kruis de juiste zin(nen) aan in de tabel in de uitwerkbijlage.
- 1p **15** Wat is de functie van alinea 4?
Alinea 4
- A geeft een nuancering bij alinea's 2 en 3.
 - B trekt een conclusie bij alinea 3.
 - C voegt een nieuw element toe aan alinea's 2 en 3.
 - D vormt een tegenstelling bij alinea 3.
- 1p **16** In alinea 4 wordt aangegeven dat er een middenweg moet zijn.
→ Hoe denkt Jocelyn Brewer over de mogelijkheid van een middenweg? Citeer de zin uit alinea 5 of alinea 6 die het duidelijkst haar mening hierover weergeeft.
- 1p **17** Welk tussenkopje past het best boven alinea's 5 en 6?
- A Digitale detox
 - B Digitale voedszaamheid
 - C Kunstmatige tweedeling
 - D Uitgebalanceerd, gezond dieet
- 2p **18** In alinea's 7, 8 en 9 wordt uitgelegd wat er volgens Brewer nodig is om 'digitaal voedszaam' bezig te zijn.
→ Vat Brewers methode samen in maximaal 50 woorden. Vermeld alleen hoofdzaken en neem geen voorbeelden op. Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p **19** Wat doet de schrijver in alinea 10?
Hij geeft
- A een advies.
 - B een conclusie.
 - C een samenvatting.
 - D een waarschuwing.

- 1p 20 Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
- A lezers ervan overtuigen dat smartphonegebruik vrijwel altijd tot stress leidt
 - B lezers informeren over het verband tussen smartphonegebruik en stress
 - C lezers oproepen bewuster en minder vaak hun smartphone te gebruiken
 - D lezers waarschuwen voor de gevolgen van onverantwoord smartphonegebruik

Tekst 3 Liefde ontmoeten

- 1p 21 Een foto in een advertentie trekt de aandacht van de lezer. Welke andere belangrijke functie heeft de foto in deze advertentie?
- A De foto vult de teksten inhoudelijk aan.
 - B De foto is nodig om de teksten te kunnen begrijpen.
 - C De foto illustreert de inhoud van de teksten.
 - D De foto voegt nieuwe inhoud aan de teksten toe.
- 1p 22 In de hoofdtekst staan allerlei zaken die je op het station kunt halen. → Waarom is alleen “én je grote liefde ontmoeten” vetgedrukt en de andere zaken niet? Schrijf je antwoord op in de uitwerkbijlage.
- 1p 23 Op welke doelgroep richt deze advertentie zich vooral? De advertentie richt zich vooral op treinreizigers die
- A iedere dag actief bezig zijn op Facebook.
 - B nog niet erg regelmatig met de trein reizen.
 - C onbekend zijn met wat je op een station kunt doen.
 - D vooral van gemak en gezelligheid houden.
- 1p 24 Welke **twee** doelen heeft deze advertentie? Noteer de nummers van deze doelen in de uitwerkbijlage.
- 1 de actie van de NS in Amersfoort onder de aandacht brengen
 - 2 informeren over de Facebookpagina van de NS
 - 3 oproepen voortaan op het station af te spreken
 - 4 vertellen over de mogelijkheden op NS-stations

Tekst 4 Hyperactief en tegelijk doodmoe

- 1p 25 Op welke manier wordt de tekst in alinea 1 ingeleid?
- A door de aandacht te trekken met een pakkend detail
 - B door een vraag te stellen die belangrijk is voor de tekst
 - C door vooraf de conclusie van de schrijver over het onderwerp van de tekst te geven
 - D door vooraf een korte samenvatting van de tekst te geven
- 1p 26 “Door langdurig excessief gebruik zijn die jongeren ernstig ontregeld.” (regels 30-32)
In alinea 2 wordt een voorbeeld gegeven van dit excessieve gebruik van energiedrankjes.
→ Citeer het zinsgedeelte waarin dit voorbeeld staat.
- 1p 27 Wat is het verband tussen alinea 2 en alinea 3?
Alinea 3 geeft
- A een conclusie bij de informatie in alinea 2.
 - B een tegenstelling bij de informatie in alinea 2.
 - C een verklaring voor de informatie in alinea 2.
 - D een voorbeeld bij de informatie in alinea 2.
- 1p 28 “Die incidentele gevallen worden bij Youz op een vergelijkbare manier behandeld als een alcohol- of cannabisverslaving: detox en stabilisatie in jargon.” (regels 57-62)
→ Noteer het woord of de woordgroep uit alinea 2 waarmee het aantal gevallen wordt aangegeven.
- 2p 29 Welke beweringen over energiedrank zijn juist en welke zijn onjuist op basis van de informatie in alinea’s 5 en 6?
Zet bij elke bewering in de uitwerkbijlage een kruis in de juiste kolom.
- 1p 30 “Die oppeppertjes putten je alleen maar uit, met als gevolg dat je er nog eentje neemt, en zo maar door. En uiteindelijk raakt ook je dag-nachtritme verstoord.” (regels 115-120)
→ Welke deskundige zegt in alinea 9 en/of alinea 10 ongeveer hetzelfde als wat in bovenstaande zinnen staat? Noteer de naam van deze deskundige in de uitwerkbijlage.

1p 31 “(...) er is een samenhang tussen de consumptie van energiedrank, computergebruik en verminderde schoolprestaties. De jongeren uit het onderzoek die energiedrankjes dronken, hadden meer gezondheids-, gedrags- en schoolproblemen dan jongeren die deze drankjes niet dronken.” (regels 130-138)

Wat is het verband tussen deze twee zinnen?

De tweede zin

- A geeft een uitleg bij wat er in de eerste zin bedoeld wordt.
- B is een voorbeeld bij wat er in de eerste zin gesteld wordt.
- C noemt een gevolg van wat er in de eerste zin benoemd wordt.
- D vormt samen met de eerste zin een opsomming.

1p 32 Welke zin geeft het best de hoofdgedachte van de tekst weer?

- A Het blijft onduidelijk of het drinken van energiedrank verslavend is en ernstige psychische en fysieke klachten tot gevolg heeft.
- B Het drinken van energiedrank is niet verslavend, maar excessief gebruik kan wel tot problemen leiden.
- C Het drinken van energiedrank is verslavend en heeft ernstige fysieke en psychische gevolgen.
- D Het drinken van energiedrank is verslavend en moet daarom als een verslaving behandeld worden.

Tekstfragment:

RIVM: 19.000 jongeren lopen risico door energiedrank

(1) Een relatief kleine groep jongeren loopt een risico op gezondheidsklachten als gevolg van overmatig gebruik van energiedrank. Het gaat om zo'n 19.000 mensen van dertien tot achttien jaar oud, die drie of meer blikjes per dag nuttigen. Staatssecretaris Paul Blokhuis wil dat er maatregelen genomen worden.

(2) Energiedrankjes bevatten onder andere suikers en cafeïne. Blokhuis kondigde eerder een onderzoek aan naar de gecombineerde effecten van suikers en cafeïne, nadat de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde opriep tot een algeheel verbod op energiedrank voor kinderen. In dat onderzoek concludeert het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) nu dat gezondheidseffecten als gevolg van acute blootstelling aan bepaalde stoffen "niet kunnen worden uitgesloten". Alleen al door de grote hoeveelheden suikers die de drankjes bevatten, ontstaan gezondheidsrisico's.

(3) Een belangrijke kanttekening die de onderzoekers maken, is dat regelmatige consumptie van maximaal één blikje per dag geen problemen geeft, maar dat het eenmalig drinken van een grote hoeveelheid (drie blikjes of meer) risicovol is.

(4) Wel merken de onderzoekers op dat de jongeren die veel energiedrank drinken, in het algemeen een ongezonder leefpatroon kennen. Ze roken meer en drinken meer alcohol dan jongeren die minder energiedrank drinken.

naar een deel van een artikel van Jorg Leijten, NRC, 6 juli 2018

- 1p 33 Wat was de aanleiding voor het in het tekstfragment genoemde onderzoek?
→ Citeer het zinsgedeelte met de aanleiding voor het onderzoek.
- 1p 34 Wat is het verband tussen alinea 2 en alinea 3 in het tekstfragment?
A Alinea 2 en 3 vormen samen een opsomming.
B Alinea 2 en 3 vormen samen een tegenstelling.
C Alinea 3 geeft een nuancering bij alinea 2.
D Alinea 3 geeft een voorbeeld bij alinea 2.
- 1p 35 Zowel de tekst 'Hyperactief en tegelijk doodmoe' als het tekstfragment gaat over energiedrank en jongeren. Hoe is het tekstfragment het best te typeren ten opzichte van de tekst 'Hyperactief en tegelijk doodmoe'?
A als een aanvulling
B als een conclusie
C als een tegenstelling
D als een voorbeeld

Je zit in het examenjaar en dat is een druk jaar met veel toetsen en inleveropdrachten. Het is je opgevallen dat het gebruik van energiedrank dit jaar is toegenomen. Veel leerlingen nemen de energiedrankjes mee naar school en er zijn zelfs leerlingen die al vóór de eerste les hun eerste blikje leegdrinken.

De explosieve stijging van het gebruik van energiedrank is jullie schooldirecteur ook opgevallen. Samen met een aantal docenten is de directeur bezig met een verbod op energiedrank in en rondom de school. De bedoeling is dat het verbod vanaf het volgend schooljaar geldt; dan mag in de school en op het schoolplein geen energiedrank meer gedronken worden. Ook mogen de leerlingen de drankjes niet bij zich hebben. Voordat de directeur definitief een beslissing neemt, mogen de bovenbouwleerlingen hun mening geven over het voorgenomen besluit.

In een van de lessen Nederlands is de tekst 'Hyperactief en tegelijk doodmoe' behandeld en je hebt inmiddels een duidelijke mening over energiedrank. Jouw docent heeft je gevraagd om hierover een artikel te schrijven voor de bovenbouwleerlingen.

13p 36 **Opdracht**

Schrijf een artikel over het gebruik van energiedrank op school. Gebruik hiervoor de gegevens uit bovenstaande tekst en eventueel de tekst 'Hyperactief en tegelijk doodmoe' en het bijbehorende tekstfragment. Gegevens die niet in de opdracht staan, moet je zelf bedenken.

Besteed in jouw artikel aandacht aan de volgende punten:

- de aanleiding om het artikel te schrijven: het voorgenomen besluit van de directeur;
- een beschrijving van de inhoud van het voorgenomen besluit van de directeur;
- jouw ervaring met energiedrank of een voorbeeld van gebruik van energiedrank door anderen;
- een voordeel van het gebruik van energiedrank;
- een nadeel van het gebruik van energiedrank;
- jouw mening over het voorgenomen besluit van de directeur;
- twee passende argumenten die jouw mening over het voorgenomen besluit ondersteunen.

Maak er een samenhangend geheel van en schrijf er een passende titel boven. Zet je voor- en achternaam onder het artikel.

Let op: Zorg ervoor dat je tekst minimaal uit 100 woorden bestaat. Bij minder dan 100 woorden krijg je geen punten voor taalgebruik.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.